

Slikovnica kao poticaj za jezični razvoj

Brčić, Maja

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:487736>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-29**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

UČITELJSKI FAKULTET

ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Maja Brčić

SLIKOVNICA KAO POTICAJ ZA JEZIČNI RAZVOJ

Diplomski rad

Zagreb, srpanj 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Maja Brčić

SLIKOVNICA KAO POTICAJ ZA JEZIČNI RAZVOJ

Diplomski rad

Mentorica rada:

izv. prof. dr. sc. Katarina Aladrović Slovaček

Zagreb, srpanj 2024.

SADRŽAJ

Sažetak.....	
Abstract.....	
1. Uvod.....	1
2. Slikovnica	1
2.1. Funkcija slikovnice	3
2.2. Odgojno-obrazovna vrijednost slikovnice.....	4
2.3. Kvalitetna slikovnica.....	6
2.4. Utjecaj i uloga slikovnice na razvoj djeteta.....	7
3. Jezik.....	8
3.1. Jezični razvoj djece predškolske dobi (od 1. do 6. godine).....	10
3.2. Uloga slikovnice u razvoju jezika djece predškolske dobi.....	12
4. Čitanje i primjena čitanja.....	13
4.1. Važnost čitanja.....	14
4.2. Poticajno čitanje.....	15
4.3. Dijaloško čitanje	16
5. Aktivnosti čitanja slikovnica.....	18
5.1. Aktivnost čitanja slikovnice <i>Maca Papučarica</i> (Ela Peroci).....	19
5.2. Aktivnost čitanja slikovnice <i>Velika tvornica riječi</i> (Agnes de Lestrade).....	20
5.3. Aktivnost čitanja slikovnice <i>Ježeva kućica</i> (Branko Ćopić)	21
5.4. Aktivnost čitanja slikovnice <i>Mrav dobra srca</i> (Pavao Štalter, Aleksandar Marks) ..	22
5.5. Aktivnost čitanja slikovnice <i>Elmer</i> (David McKee)	23
5.6. Aktivnost čitanja slikovnice <i>Cvrčak i mrav</i> (Jean de La Fontaine)	24
6. Zaključak	25
Literatura.....	27
Izjava o izvornosti diplomskog rada.....	29

SLIKOVNICA KAO POTICAJ ZA JEZIČNI RAZVOJ

Sažetak

Tema ovog diplomskog rada je *Slikovnica kao poticaj za jezični razvoj*. U prvom dijelu rada teoretski se obrađuje slikovnica te njezina važnost u razvoju jezika kod djece predškolske dobi. Nadalje, objašnjena je funkcija slikovnice te je obrazloženo zašto je ona toliko važna u dječjem razvoju. Navedene su karakteristike dobre i kvalitetne slikovnice te opisana njezina odgojno-obrazovna vrijednost. Zatim u radu razmatramo definiciju jezika te govorimo o tome kako se jezik razvija kod djece predškolske dobi. Ovisno o dobi djece, precizirane su određene karakteristike. Drugi dio rada posvećen je definiranju čitanja. Tu se govori još o važnosti, ali i o primjeni čitanja. Nadalje je ukratko obrazloženo što su to poticajno čitanje i dijaloško čitanje te su navedene neke od prednosti dijaloškog čitanja. Dodatno je pojašnjena primjena dijaloškog čitanja u radu s djecom predškolske dobi. Na kraju ovog diplomskog rada opisane su aktivnosti čitanja slikovnica koje sam provodila s djecom predškolske dobi (*Maca Papučarica, Velika tvornica riječi, Ježeva kućica, Mrav dobra srca, Elmer i Cvrčak i mrav*). Ispod svake opisane aktivnosti dodatno je analizirano što konkretno u razvoju jezika potiče određena slikovnica i što se čitanjem iste htjelo postići. Navedeni su ciljevi provođenja aktivnosti čitanja slikovnica, a neki od njih su: poticanje razvoja jezika, poticanje razvoja kognitivnih sposobnosti, razvoj mašte, stvaranje pozitivnog stava prema čitanju, stimulacija rane pismenosti i dr. U provedenim aktivnostima sudjelovalo je desetero djece predškolske dobi. Na samom kraju rada iznesen je zaključak te navedena literatura koju sam koristila za potrebu pisanja ovog diplomskog rada. Od slikovnica koje smo čitali, djeci se najviše svidio *Elmer*.

Ključne riječi: slikovnica, jezik, čitanje, dijaloško čitanje

A PICTURE BOOK AS A STIMULUS FOR LANGUAGE DEVELOPMENT ...

Abstract

The topic of this thesis is *The picture book as a stimulus for language development*. In the first part of the paper, the picture book and its importance in the language development of preschool children are theoretically treated. Furthermore, the function of the picture book is explained and it is explained why it is so important in children's development. The characteristics of a good and high-quality picture book are listed and its educational value is described. Then, in the paper, we consider the definition of language and talk about how language develops in preschool children. Depending on the age of the children, certain characteristics are specified. The second part of the paper is dedicated to defining reading. It also talks about the importance, but also about the application of reading. Furthermore, it is briefly explained what stimulating reading and dialogic reading are, and some of the advantages of dialogic reading are listed. The application of dialogical reading in working with preschool children was additionally clarified. At the end of this thesis, I described the activities of reading picture books that I carried out with preschool children (*Maca Papučarica*, *The Big Word Factory*, *Hedgehog's Home*, *Mrav dobra srca*, *Elmer* and *the Cricket and the Ant*). Under each described activity, it is additionally analyzed what specifically a certain picture book encourages in the development of language and what was intended to be achieved by reading it. The objectives of the activity of reading picture books are stated, and some of them are: encouraging language development, encouraging the development of cognitive abilities, developing imagination, creating a positive attitude towards reading, stimulating early literacy, etc. Ten preschool children participated in the activities. At the very end of the work, the conclusion and the cited literature needed to write this thesis were presented. Of the picture books we read, the children liked Elmer the most.

Key words: a picture book, language, reading, dialogic reading

1. Uvod

Možemo zaključiti da slikovnica pripada djetinjstvu. Ona vrlo rano ulazi u djetetov život pa stoga njezini stvaratelji (autori i pedagozi, likovni i tehnički urednici) trebaju u nju utkati najbolji dio svoga stvaralaštva, svoj najiskusniji i najprovjereniji rad. Slikovnica prvim slikama utječe na stjecanje informacija o bojama, veličinama, skladu, o umjetnosti. Prve riječi su pak prvi poticaj i osnova za gradnju dječjeg rječnika, učenje govora, razvoj osjećaja za jezik. Prvi pojmovi u slikovnicama za najmlađe prve su pisane informacije o svijetu oko djeteta i o njemu samom, osnova su i poticaj za učenje te intelektualni razvoj. Prve rime, pak, osnova su i poticaj za prihvaćanje poezije, poticaj za vlastito stvaralaštvo (Posilović et al., 1986.). Dakle, ako je napravljena kako treba, slikovnica predstavlja skup odgojnih i obrazovnih sadržaja i vrijednosti koje trebaju međusobno korespondirati kako bi bile pravi izazov i poticaj. Odrasli često nisu upoznati sa slikovnicom, njezinim karakteristikama i ulogom u životu djeteta. Slikovnica time ostaje nedovoljno istražena, a njezina odgojno-obrazovna vrijednost nedovoljno iskorištena u radu s djecom rane dobi. Razlog tome može biti nedostatak literature i istraživanja o slikovnici te njezinoj odgojno-obrazovnoj vrijednosti. Stoga pitanje slikovnice, istraživanje njezinog značaja i vrijednosti za djecu rane dobi, ne bi trebalo biti marginalizirano. Upravo bi odgojno-obrazovni djelatnici trebali pronaći odgovore na brojna pitanja o vrijednosti i značaju slikovnice. Jezik i slikovnica su usko povezani jer slikovnice koriste jezik kao osnovni alat za pripovijedanje, dok ilustracije podržavaju i obogaćuju tekst. Kroz slikovnice, djeca se upoznaju s osnovama jezika, uključujući rječnik, gramatičke strukture i sintaksu. Tekst u slikovnicama često je jednostavan i prilagođen dječjem uzrastu, što olakšava razumijevanje i učenje jezika. Ilustracije u slikovnicama vizualno predstavljaju riječi i priče, pomažući djeci da povežu slike s tekstom i tako bolje razumiju sadržaj. Ova kombinacija teksta i slike potiče razvoj čitateljskih vještina, mašte i kritičkog razmišljanja, čineći slikovnice važnim alatom u ranom obrazovanju i razvoju jezika kod djece.

2. Slikovnica

Slikovnicu, kao prvu djetetovu knjigu, svaki autor objašnjava drugačiji način te joj nadodaje mnoge značajne funkcije. Autorica poglavlja *Likovni govor slikovnice*, Vera Kos-Paliska (1997: 89), navodi da je *slikovnica prvo likovno-literarno djelo s kojim se dijete susreće i doživljava svim osjetilima* Slikovnice se razlikuju prema uzrastu, stoga treba

odabrati slikovnicu primjerenu uzrastu djeteta i paziti na njen estetski izgled i edukativnu vrijednost. Tako kod djece odgajamo pozitivna čuvstva i razvijamo njihov estetski senzibilitet. U slikovnicama likovni elementi trebaju biti jasni, zanimljivi te posebno voditi računa o boji i dinamici. Djecu privlači boja, osjećaj za boju im je urođen. Tekst u slikovnicama mora biti kratak, jasan te razumljiv djeci. Kako bi djeca brže i lakše upamtila tekst, preporučuje se i rima u slikovnicama. Mnogi smatraju da je ilustracija manje vrijedna od teksta, ali to nije tako, jer knjiga može biti mala galerija u svakom domu. Sadržaj teksta, ljepota ilustracije, izbor sloga, kvaliteta tiska te solidarnost uveza sve su to elementi koje slikovnica treba imati (Javor, 1997). Slikovnica je kako sama riječ kaže skup malenih slika. Malene slike u slikovnicama nazivamo ilustracijama. Ilustracije daju karakter slikovnici. Dakle, slikovnice su bogato ilustrirane knjige za djecu. Ilustrator je kreator-interpretator slikovnice, on mora tekst koji je napisan protumačiti na svoj način te ga poistovjetiti slikom. Dobar interpretator ne zatvara granice interpretacijama. Njegov doživljaj teksta je likovno djelo koje pojačava ugođaj cijele slikovnice. Ilustrator navodi čitatelja da čita između redaka te da samostalno asocira nove slike, ilustracije. Tako se u slikovnicama ostvaruje jedinstvo slike i priče. U slikovnici priča može biti ispričana i bez riječi, odnosno, sadržavati samo slike. Slikovnice se najčešće stvaraju za djecu, ali dobne granice nema, jednako zainteresirani mogu biti i odrasli (Hlevnjak, 2000). Crnković (1967: 12) navodi da je „slikovnica prva knjiga koju dijete dobiva u ruku.“ Autor Stričević (2006) također smatra da je „prva djetetova knjiga slikovnica koja svakodnevno uveseljava, obrazuje i odgaja djecu rane dobi te ih tako upoznaje sa suvremenim svijetom.“ Slikovnica je najbogatiji izvor pisane riječi s kojom se dijete susreće u najranijem djetinjstvu. Zbog različitih oblika i materijala od kojih može biti napravljena slikovnica te zbog svih funkcija koje posjeduje, možemo reći da je slikovnica prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djeci. Kada se proučava dječja književnost, slikovnica bi trebala imati prvo mjesto. Slikovnica se već od prve godine djetetova života nalazi u njegovim rukama. No, slikovnica ne mora nužno uvijek služiti za čitanje. Ona može biti igračka ili karton za slaganje. Često slikovnica sadrži samo slike bez teksta. Najvrjednije su one slikovnice koje su jedinstveni spoj slikara i pjesnika u jednoj osobi. Autori Crnković i Težak (2002) smatraju da djetetovo zanimanje za slikovnicu prestaje u drugom razredu osnovne škole kad djeca mogu samostalno čitati. Prilikom čitanja slikovnice podjednako su važna dva koda komunikacije: likovno i jezično predstavljanje stvarnosti. Podjednako su važni i likovni i književni elementi u slikovnici, no ne treba smetnuti s uma činjenicu da postoje slikovnice bez riječi, ali ne postoje slikovnice bez slika. Nije važno je li slikovnicu zamislio pisac ili slikar, važno je da ona nastaje sukladno suradnji oba umjetnika. Može se

reći da je slikovnica sličnija filmu, nego ilustriranoj knjizi. Prema autorima Crnković i Težak (2002) slikovnica tematski može biti vrlo raznolika, ali po doživljaju i namjeni je umjetnička ili poučna. Umjetničke slikovnice uspostavljaju doživljaj između čitatelja (gledatelja) i svijeta. Pravih umjetničkih slikovnica jako je malo, jer je velika mogućnost da nastane kič. S druge strane, poučne ili informativne slikovnice djecu upoznaju s okolinom, biljnim i životinjskim svijetom te cjelokupnom prirodom i društvom oko djeteta. Slikovnice sadrže ilustracije, uz koje može biti tekst te prenose priču koja djecu uveseljava i privlači. U slikovnicama koje imaju tekst i ilustraciju, autor i ilustrator zajedno čine da slikovnica „djeluje“. Književna autorica Tracy Marchini (2011) navodi da *uspješna slikovnica ima sljedećih 9 čimbenika*:

- ilustracije koje su zanimljive, raznolike i šarene;
- snažni likovi koji se mogu pobuditi osjećaje;
- humor;
- snažan i jedinstven koncept;
- elementi rime i ponavljanja;
- zanimljiva radnja;
- bogat rječnik;
- ponovna čitljivost.

Slikovnica se tipski razlikuje od ilustrirane knjige. Dva različita termina postoje i na njemačkom jeziku (Bilderbuch – illustriertes Buch) i na engleskom jeziku (Picture Book – Illustrator Book). „Važnost slikovnice je da ima nekoliko funkcija koje su potrebne u odgoju čitatelja, a to su: spoznajna, zabavna, iskustvena, estetska i informacijsko-odgojna funkcija“ (Čačko, 2000:15).

2.1. Funkcija slikovnice

Brojni su kriteriji koje slikovnica treba zadovoljiti kako bismo je smatrali razvojno primjerenom. Važno je uskladiti umjetničku i pedagošku vrijednost slikovnice kako bi ona u konačnici pozitivno utjecala na razvoj djeteta rane dobi. Ovi zahtjevi predstavljaju dodatan angažman roditeljima i odgajateljima koji slikovnice odabiru i koriste u radu s djecom.

Slikovnicu često još nazivamo *prvom djetetovom knjigom* jer ona svakodnevno uveseljava, odgaja i obrazuje velik broj djece rane dobi olakšavajući im na taj način otkrivanje suvremenog svijeta koji ih okružuje i u kojem žive. Tako autorica Čačko (2000.) naglašava važnost spoznajne uloge slikovnice smatrajući da ona pomaže djeci da bolje razumiju sebe, da saznaju ono što ih zanima o svijetu, opisuje i približava potencijalne situacije u obitelji, vrtiću ili zajednici u kojoj žive. Hlevnjak (2000.) smatra da čitajući slikovnice u suradnji s drugom djecom i odraslima, djeca stvaraju nova znanja, jačaju prijateljstva, imaju priliku iznijeti svoja mišljenja i iskustva. Tu se uočava socijalizacijska i iskustvena uloga slikovnice. Isti autor naglašava značaj estetske uloge slikovnice jer ona svojim likovnim izričajem razvija u djece osjećaj za lijepo, utječe na ukus. Spomenut ćemo i zabavnu ulogu slikovnice jer upravo kroz igru sa slikovnicom dijete uči, razvija maštu i novi pogled na svijet, razvija potrebu za knjigom i navikava se na njezinu upotrebu. Potrebno je naglasiti i društvenu ulogu slikovnice jer ona postaje sredstvo putem kojega društvo na najmlađe članove prenosi poželjne i pozitivno označene vrijednosti (npr. pravednost, otvorenost, odgovornost, povjerenje, identitet i sl.). Upravo navedene vrijednosti omogućuju uspostavljanje kvalitetnih međuljudskih odnosa, multikulturalnost i suradnju te razvoj globalne svijesti. Informacijsko – odgojna funkcija koju ima svaka slikovnica osigurava da djeca čitajući i gledajući istu pronađu odgovore na pitanja koja ih intrigiraju, a okolina im iste ne pruža. Različitost u sadržaju slikovnice djetetu omogućuje bolje upoznavanje i shvaćanje vlastitih osjećaja, ponašanja i osobnosti te da nače iskazivati vlastito mišljenje i zaključke, ali i da na pravilan način i s poštovanjem uvažavaju mišljenja i stavove ljudi koji ih okružuju. Slikovnica može biti alat koji će djeci osigurati da konstantno unapređuju vlastito znanje, da upoznaju sebe i svoju osobnost, ali i odnose i veze između drugih osoba i stvari te pojava ili bića. Slikovnice kod djece potiču i samostalno analiziranje, sintetiziranje te spoznaju i usporedbu informacija s kojima dijete već raspolaže i novih informacija koje prikupljaju iz svijeta koji ih okružuje. Samim time, jednostavno je za zaključiti da je slikovnica nepresušan izvor informacija za dječju znatiželju na svim područjima, a njezina prilagođenost dobi i stupnju razvoja djeteta omogućuje lakše usvajanje znanja i informacija koje zadovoljavaju postavljene upite.

2.2. Odgojno-obrazovna vrijednost slikovnice

U društvu se s vremenom uvidjela važnost koju slikovnice imaju u procesu odgoja i obrazovanja pa je došlo do pojave velikog broja slikovnica različitih vrsta. Postavlja se pitanje – o čemu danas treba voditi računa pri procjeni vrijednosti i primjerenosti slikovnica? Pri

procjeni primjerenosti slikovnice treba voditi računa o dobi djeteta, njegovim perceptivnim i receptivnim mogućnostima jer se u suvremenoj pedagogiji dijete promatra kao biće koje posjeduje određeno predznanje, interese i sposobnosti. Samo će nam dobro poznavanje djeteta omogućiti odabir slikovnice sukladno njegovim interesima i dobi. Također, vodeći se navodima brojnih autora, (Posilović i sur., 1986.; Hlevnjak, 2000.; Zalar, Boštjančić i Schlosser, 2003.; Stričević, 2006.) uviđamo kako prva djetetova knjiga materijalom, formatom, opremom i sadržajem treba biti prilagođena djetetu rane dobi. Na taj način nastoji se očuvati tjelesna sigurnost i zdravlje djeteta te zadovoljiti njegove razvojne potrebe. Zato slikovnica treba biti od čvrstog materijala, bez oštrih rubova ili od mekanog, savitljivog materijala, spojenih stranica u obliku harmonike ili uvezana, sastavljena u maštovite oblike, nadopunjene zvučnim elementima i sl. Također i svojom veličinom treba biti prilagođena djetetu (veličini ruke i širini vidnog polja) pa su poželjne dimenzije slikovnice 15x20 cm ili 20x20 cm. U onim slikovnicama u kojima se javlja tekst namijenjen najmlađoj djeci, slova trebaju biti krupnija, veća i jednostavna po obliku, dok će se s rastom djece i povećanjem teksta slova smanjivati do normalne veličine slova u početnici. Primjeren tekst jezično je ispravan i čist, jednostavan, protkan literarnim vrijednostima. Prilagođen je djetetovoj sposobnosti razumijevanja, zanimljiv i smislen, pisan jasnim, pravilnim jezikom te odiše duhovitošću i maštovitošću. Ilustracije, pak, kako naglašava autor Kos-Paliska (1997.), trebaju biti jednostavne, razumljive i nestereotipne. Za mlađu djecu primjerenije su one s manje detalja jer ne odvlače pažnju i ne daju pogrešnu sliku o pojmovima koje slikovnica sadrži, a za stariju djecu bogatije i složenije. Nedovršene ilustracije omogućit će djetetu da samo stvara sliku o sadržaju i likovima koji se nalaze u slikovnicama. Prvi sadržaji trebaju biti obrazovni, a pri njihovoj prezentaciji nužno je voditi se osnovnim pedagoškim načelima – od poznatog prema nepoznatome, od jednostavnijeg prema složenome (od prepoznatljivih likova, predmeta i životinja iz djetetove okoline, prema novim informacijama o nepoznatoj okolini). Autori Čačko (2000.) i Stričević (2006.) pak naglašavaju kako se kvaliteta slikovnice procjenjuje ovisno o tekstu i slici – stoga je nužan njihov *stalni dijalog* (Posilović i sur., 1986:30). Idealno bi bilo kad bi autor teksta i likovni umjetnik bili jedna osoba (Batinić i Majhut, 2000:14/15). Dakle, samo će dobra suradnja autora i ilustratora dovesti do stvaranja kvalitetnih slikovnica koje se *lako prepoznaju po bogatom i maštovitom likovnom sadržaju koji uvlači dijete u novi svijet* te dobrom i lijepom jeziku koji daje jasnu poruku (Čudina – Obradović, prema Centner, 2007.). Ukoliko ispuni većinu navedenih zahtjeva, slikovnica će uspjeti povezati i uskladiti umjetničke i pedagoške vrijednosti te na taj način pozitivno utjecati na rast i razvoj djeteta rane dobi. Slikovnice imaju značajnu odgojno-obrazovnu vrijednost jer

potiču razvoj jezičnih vještina, kreativnosti, mašte i empatije kod djece. One pomažu u razvijanju ranih čitalačkih navika, potiču vizualno razmišljanje i razvijaju koncentraciju. Također, slikovnice prenose moralne ili životne lekcije kroz priče i likove, što pomaže u oblikovanju dječje moralne svijesti i socijalnih vještina (Čačko, 2000.).

2.3. Kvalitetna slikovnica

Kvalitetnu, dobru slikovnicu roditelji i odgajatelji mogu koristiti u različitim igrovnim aktivnostima s djecom. Djeci su najbliže i svojstvene simboličke igre pa putem slikovnica, tj. priča sadržanih u njima, djeca prepoznaju svakodnevne životne situacije, ali i otkrivaju svijet mašte. Igrajući uloge s kojima se susreću u slikovnicama, ona bolje razumiju sebe i svijet oko sebe. Kad govorimo o igri, dobro je spomenuti dramsku igru ili improvizaciju pri kojoj se djeci na korištenje mogu ponuditi i scenske lutke (koje mogu i sama izraditi) uz pomoć kojih će prikazati dramsku igru ili improvizirati (Posilović i sur., 1986.). Aktivnosti mogu biti organizirane i uz pomoć slikovnica bez teksta, prilikom čega se svaka slika opisuje govorom, te na taj način nastaje tekst kojim djeca stvaraju vlastite slikovnice. Takva aktivnost omogućuje uvijek iznova ‘oživljavanje’ potpuno nove priče vezane uz slikovnicu te razvija u djeteta rane dobi osjećaj kompetencije i samopouzdanja. Također su značajni i brojni zadaci povezani s radnjom i sadržajem slikovnice koji utječu na razvoj djetetova govora, mišljenja, ali i pažnje – čime se povećava koncentracija djeteta. Jedna od takvih aktivnosti može biti npr. glasovno oponašanje životinja ili likova koje susrećemo u slikovnici. Osim čitanja priča, odgajatelji i roditelji mogu organizirati i aktivnost čitanja pjesama sadržanih u slikovnicama. Dijete treba zavoljeti pjesmu, a zavoljet će je ako mu je predstavimo kao *nepresušni izvor riječi, boja, zvukova, iznenađenja, igre, doživljaja* (Posilović et al., 1986:67). Navedene i ukratko opisane aktivnosti mogu mijenjati svoj očekivani tijek te postati osnova za druge aktivnosti koje se na njih spontano, prirodno i logično nastavljaju. Upravo aktivnosti do kojih se dolazi spontano, koje se ne planiraju unaprijed, imaju veliku odgojno-obrazovnu vrijednost. Nužno je naglasiti i kako je prilikom planiranja i provedbe aktivnosti sa slikovnicom od velikog značaja način komunikacije koji odrasli njeguju te materijalno-prostorni i vremenski kontekst koji stvaraju, kao i ozračje koje prevladava tijekom aktivnosti.

Kvalitetna slikovnica obično ima nekoliko karakteristika. To uključuje privlačne ilustracije koje potiču maštu i doprinose razumijevanju priče, tekst koji je primjeren uzrastu djece i koji potiče razvoj jezičnih vještina, te temu ili poruku koja je relevantna i korisna za razvoj djeteta.

Također, kvalitetna slikovnica može imati interaktivne elemente poput zvukova ili pokretnih dijelova koji dodatno potiču angažman djeteta u čitanju. Još neke karakteristike kvalitetne slikovnice su:

- kvalitetne ilustracije: ilustracije su privlačne, detaljne i potiču maštu djeteta
- prilagođen tekst: tekst je primjeren uzrastu djece i podržava razvoj jezičnih vještina
- zanimljiva priča: priča je intrigantna i relevantna djetetovom životu ili iskustvima, potičući čitanje i razgovor
- moralna ili poučna vrijednost: slikovnica može prenositi moralne ili životne lekcije na način koji je prilagođen djetetovom razumijevanju
- interaktivnost: dodatni elementi poput zvukova, pokretnih dijelova ili interaktivnih elemenata mogu dodati vrijednost iskustvu čitanja
- raznolikost: slikovnica može predstavljati različite kulture, obiteljske konstelacije i životne situacije kako bi se djeci pružila raznolika iskustva i perspektive
- trajnost i kvalitetni materijali: kvalitetne slikovnice izrađene su od izdržljivih materijala koji će izdržati česta čitanja i manipulaciju od strane djece
- potiču maštu: slikovnica bi trebala poticati djetetovu maštu i kreativnost te ih potaknuti na postavljanje pitanja i razmišljanje izvan okvira priče

Od rođenja do druge godine života djeteta treba birati slikovnice bez teksta ili s manje teksta te jasnim, šarenim ilustracijama, s tekstom koji se rimuje i ponavlja. Za djecu te dobi preporučuju se knjige od mekih i trajnih materijala koji se teško trgaju i ne predstavljaju opasnost za zdravlje i sigurnost djeteta. U trećoj i četvrtoj godini djecu počinju zanimati priče o ljudima, životinjama te svakodnevnom životu. U toj dobi pogodne su priče s jednostavnim zapletima kako bi djeca sama mogla predvidjeti što će se dogoditi. Tada djeca uživaju u bajkama koje imaju opasne situacije, ali na kraju završe sretno. U petoj i šestoj godini djetetova pažnja i zainteresiranost se širi te su poželjni razni književni žanrovi prepuni slika koje pomažu djeci da bolje prate složenije zaplete (Vizek Vidović, Hrabar 1999).

2.4. Uloga i utjecaj slikovnice na razvoj djeteta

Uloga slikovnice u razvoju djeteta je mnogostruka. Slikovnice djeci pružaju pozitivno iskustvo čitanja potičući ljubav prema knjigama i čitanju od najranije dobi. One djeci pomažu u razvoju jezičnih vještina, širenju rječnika i gramatičkih struktura, u razvoju slušnog

razumijevanja te savladavanju komunikacijskih vještina. Ilustracije i priče u slikovnicama potiču djetetovu maštu i kreativnost te ih potiču na stvaranje vlastitih priča i svjetova. Jačaju dječji emocionalni razvoj obrađujući teme poput osjećaja, prijateljstva i drugih emocionalnih situacija, pomažući djeci da razumiju tuđe te izraze svoje osjećaje. Čitanje slikovnica može biti interaktivno iskustvo koje potiče dijeljenje, suradnju, razumijevanje različitosti i razvoj socijalnih vještina (Lončarić, 2018). Slikovnice djecu uče moralnim vrijednostima prenoseći moralne poruke i pouke, pomažući djeci da razviju osjećaj za pravednost, poštovanje i odgovornost. Čitanje slikovnica potiče razvoj kognitivnih vještina poput pamćenja, pažnje, koncentracije i logičkog razmišljanja, kao i razvoj socijalnih vještina poput dijeljenja, suradnje i komunikacije. Također, čitanje slikovnica može biti vrijeme kvalitetne interakcije između roditelja i djeteta, pružajući priliku za razgovor, postavljanje pitanja i dijeljenje iskustava (Težak, 2004).

3. Jezik

Jezik je sustav znakova i simbola, uključujući riječi, glasove, geste ili pismene znakove, koji se koriste za komunikaciju između ljudi. Osim toga, jezik može uključivati gramatička pravila i strukture koje reguliraju način na koji se ti znakovi koriste i kombiniraju kako bi se prenijele ideje, informacije i emocije. Jezik može biti verbalan (usmeni ili pisani) ili neverbalan (geste, mimika). To je planirani sklop znakova koji omogućuje komunikaciju među ljudskom zajednicom. Za realizaciju komunikacije nije potreban samo razvijen jezik, već i razvitak govora što upućuje na činjenicu o korelaciji oba navedena procesa. Svako dijete počinje komunicirati od rođenja pa se slijedom njegova razvoja u ranom i predškolskom razdoblju nadograđuje i njegova komunikacija na temelju usvajanja mnoštva znanja, vještina i sposobnosti, ali putem raznovrsnih utjecaja iz djetetove okoline koja ga okružuje u njegovom svakodnevnom životu. Takva okolina, prilikom različite suradnje, interakcije te primanja i slanja jezičnih poruka, uvelike poticajno djeluje na njegov govorno-jezični razvoj, stoga se ona može nazivati i jezična okolina djeteta. Spomenuto okruženje predstavlja sve one ljude koji čine djetetovu svakidašnjicu, ali i sve one materijale kojima je za cilj potaknuti djetetov jezični razvoj. Među tim mnogobrojnim materijalima ponajprije se ističe slikovnica čiji sinonim može biti i prva djetetova knjiga ili udžbenik. Slikovnica zasigurno ne predstavlja tipičnu knjigu, već osobitu i jedinstvenu knjigu koja sadrži originalne i autentične ilustracije i tekstove potpisane od strane talentiranih ilustratora i tekstualnih autora koji su vlastite kreativne i maštovite vizije pretočili u stvarnost kreirajući knjigu namijenjenu djeci rane i predškolske dobi. Tijekom procesa izrade jedne takve knjige iscrpno se i temeljito promišlja o

svakom njezinom elementu koji na svršetku sadržavaju zadaće i ciljeve usmjerene na dijete. Shodno tome, postojeći elementi zajednički čine slikovnicu koja objedinjuje pregršt pozitivnih učinaka usmjerenih na dijete i njegov čitav razvoj, uključujući i jezični razvoj. Kombinacija uporabe slika i teksta slikovnice, a uz pomoć odrasle osobe kao medijatora prenošenja informacija, znanja, poticaja, kao i osmišljavanja te kreiranja istih, uvelike ima neopisivog utjecaja na djetetov jezični razvoj pri čemu se apsolutno ističe suradnja i interakcija između nje/njega i djeteta. Shodno navedenom, slikovnica je zacijelo revolucionarno i kvalitetno umjetničko djelo koje, prema svim svojim sastavnicama, pogoduje razvoju djece rane i predškolske dobi u svakom smislu (Clark, 2009). Jezik igra ključnu ulogu u razvoju djeteta, stoga je važno pratiti djetetov jezični razvoj kako bi se osiguralo da dijete razvija potrebne jezične vještine. U ranoj dobi slikovnice mogu biti izvrstan alat za poticanje jezičnog razvoja jer kombiniraju vizualne i verbalne elemente koji pomažu djeci da razumiju jezik i prošire svoj rječnik. Redovito čitanje slikovnica može poboljšati djetetovu sposobnost govora, slušanja, čitanja i pisanja, dok ih istovremeno uči o strukturi jezika i gramatičkim konceptima. U toj fazi, djeca brzo apsorbiraju jezik i aktivno ga koriste kako bi komunicirala i izražavala svoje potrebe, misli i osjećaje. Važno je pružiti poticajno jezično okruženje u kojem će se dijete osjećati potpuno i slobodno eksperimentirati s jezikom. Čitanje slikovnica, razgovor s djetetom, pjevanje pjesmica i igre riječima samo su neki od načina kako se može poticati jezični razvoj u ranoj dobi. Osim toga, podrška i interakcija s roditeljima, skrbnicima i drugom djecom također igraju ključnu ulogu u poticanju djetetove jezične kompetencije (Bloom, 1993).

Razvoj jezika kod djece je kompleksan proces koji prolazi kroz nekoliko faza (Clark, 2009):

1. Fonološki razvoj: u ovoj fazi djeca uče prepoznavati i reproducirati zvukove jezika, što uključuje razvoj govora i sluha.
2. Morfološki razvoj: djeca počinju razumijevati i koristiti morfeme, najmanje značenjske jedinice jezika poput prefiksa, sufiksa i korijena.
3. Sintaktički razvoj: u ovoj fazi djeca uče pravila kako kombinirati riječi kako bi stvorila smislene rečenice.
4. Semantički razvoj: djeca razvijaju razumijevanje značenja riječi i kako ih koristiti u kontekstu.
5. Pragmatički razvoj: učenje kako koristiti jezik u različitim društvenim situacijama i kako pravilno komunicirati s drugima.

Važno je napomenuti da se razvoj jezika odvija individualno kod svakog djeteta i da su roditeljska podrška, interakcija s okolinom i kvalitetno jezično okruženje ključni faktori u poticanju tog razvoja.

3.1. Jezični razvoj djece predškolske dobi (od 1. do 6. godine)

U dobi od jedne godine jezični razvoj djeteta obično obuhvaća prve verbalne izraze, što znači da djeca u ovoj dobi obično počinju izgovarati svoje prve riječi. To su obično jednostavne riječi poput *mama, tata, baba, riba* i sl. Iako djetetove verbalne sposobnosti možda još nisu potpuno razvijene, ono već može razumijeti mnogo više riječi nego što ih može izgovoriti. Dijete u dobi od jedne godine obično koriste geste poput pokazivanja prstom ili mahanja kako bi izrazilo svoje potrebe ili pokazalo interes za neku određenu stvar/osobu ili igračku. Jednogodišnjaci vrlo često eksperimentiraju različitim zvukovima i ponavljaju ih kako bi komunicirali ili izrazili svoje osjećaje. Djeca te dobi razumiju jednostavne upute poput *dođi ovamo* ili *stavi ovo, daj mi* i sl. U dobi od jedne godine važno je poticati jezični razvoj djeteta kroz česte verbalne interakcije, čitanje jednostavnih slikovnica, pjevanje dječjih pjesmica te kroz igre koje potiču verbalnu komunikaciju.

Za djecu u dobi od dvije do tri godine karakteristično je da proširuju svoj rječnik i počinju izgovarati više riječi u jednom trenutku formirajući jednostavne rečenice poput *ja hoću sok* ili *mama ide*. Dijete može imenovati predmete oko sebe i ljude koji su mu bliski. Također pokazuje interes za imenovanje životinja, boja i drugih pojmova. Djeca u ovoj dobi počinju postavljati jednostavna pitanja poput *Što je ovo?* ili *Zašto?*. Ovo je važan korak u razvoju jezičnih vještina jer dijete pokazuje znatiželju i želju za komunikacijom. Dijete može početi pripovijedati jednostavne priče ili prepričavati događaje iz svog života. Ovo je znak da je djetetova sposobnost razumijevanja narativne strukture jezika u razvoju. Za ovu dob karakteristično je ponavljanje ili imitacija. Djeca često vole ponavljati riječi ili fraze koje su čuli od odraslih ili druge djece, što im pomaže u učenju novih riječi i izraza. U ovoj fazi važno je podržavati jezični razvoj djeteta kroz poticanje interakcije, čitanje raznovrsnih knjiga i slikovnica, pjevanje dječjih pjesmica, postavljanje pitanja i poticanje razgovora. Također je važno pružiti djetetu dovoljno vremena i prostora za eksperimentiranje s jezikom i izražavanje svojih misli i osjećaja.

U dobi od tri do četiri godine jezični razvoj djeteta obično doseže nove prekretnice. Dijete nastavlja proširivati svoj rječnik, uči nove riječi i počinje koristiti složenije izraze. Dijete počinje koristiti složenije rečenice s više informacija i detalja te bolje kontrolira

gramatičke strukture. Uočava se sve veća sposobnost pripovijedanja priča, stvaranja igara s ulogama i upotreba mašte u komunikaciji. Djeca te dobi razvijaju razumijevanje različitih funkcija jezika, kao što su opisivanje, objašnjavanje, pitanje, izražavanje želja i komunikacija s drugima. Pojavljuje se interes za slova i brojeve te neka djeca već i počinju prepoznavati neka slova, brojeve i jednostavne riječi. Dijete postaje sve vještije u izgovaranju zvukova i artikulaciji riječi te postaje sve više razumljivo drugima. U ovoj dobi dijete počinje razumijevati apstraktne pojmove poput vremena, prostora, boja, oblika i osjećaja. U ovoj fazi važno je nastaviti poticati jezični razvoj djeteta kroz bogato jezično okruženje, razgovore, čitanje slikovnica, pisanje i crtane priče, igre riječima, pjesme i druge aktivnosti koje potiču komunikaciju i izražavanje. Također je važno podržati djetetov interes za pismenost i pružiti mu prilike za istraživanje slova i brojeva.

Djeca u dobi od četiri do pet godina nastavljaju dalje proširivati i bogatiti svoj rječnik te počinju koristiti različite izraze, sinonime i figurativni jezik. Dijete može koristiti složenije rečenice s više dijelova, uključujući veznike, pridjeve, priloge i druge gramatičke strukture. Ono postaje sve bolje u pripovijedanju priča, prepričavanju, izmišljanju likova i događaja te izražavanju vlastitih misli i osjećaja kroz pripovijedanje. Razvija se sposobnost razumijevanja apstraktnih i složenijih koncepata poput vremena, uzroka i posljedica te odnosa među likovima u priči. Dijete postaje sve vještije u komunikaciji s drugima, uključujući dijaloge, rasprave i razmjenu ideja i mišljenja. Neka djeca u ovoj dobi počinju pokazivati interes za čitanje i pisanje te mogu prepoznati neka slova, riječi ili brojeve. Pojavljuje se razumijevanje za osnovna gramatička pravila jezika, kao i pravopisne i interpunkcijske znakove. Dijete sve bolje izražava svoje osjećaje te razvoja emocionalnu inteligenciju kroz jezičnu komunikaciju. U ovoj fazi važno je nastaviti podržavati jezični razvoj djeteta kroz raznovrsne aktivnosti koje potiču komunikaciju, kreativnost i izražavanje. To uključuje čitanje knjiga, pisanje priča, igre riječima, razgovore o različitim temama i poticanje djetetove znatiželje za učenje i istraživanje jezika.

U dobi od pet do šest godina jezični razvoj djeteta postiže dodatne napretke. Dijete nastavlja proširivati svoj rječnik, učeći nove riječi i izraze iz različitih područja kao što su znanost, umjetnost, priroda i društvo. Ono postaje sve vještije u formiranju složenih i gramatički ispravnih rečenica, koristeći različite gramatičke strukture i vremena. Kod djece se razvija sposobnost razumijevanja jezika u kontekstu, uključujući razumijevanje figurativnog jezika, humora i dvosmislenosti. Primjećuje se sve veći interes i sposobnost za čitanje i pisanje, prepoznajući sve više slova, riječi i brojeva te izražavajući se pismeno kroz

jednostavne priče, dnevnike ili poruke. Dijete postaje sposobno izražavati složene ideje, razmišljanja i osjećaje kroz jezik, koristeći bogatstvo rječnika i složene rečenice. Ono počinje razumijevati osnovna pravila pisanja, uključujući pravopis, interpunkciju i strukturu rečenica. Djeca te dobi pokazuju sve veću kreativnost u pisanju, stvarajući vlastite priče, rime, pjesme ili igre riječima. U ovoj se dobi također razvija sposobnost prilagođavanja svoje komunikacije prema različitim skupinama ljudi, uključujući vršnjake, odrasle ili strance. U ovoj je fazi važno podržavati jezični razvoj djeteta kroz raznolike aktivnosti koje potiču čitanje, pisanje, razgovor i izražavanje. Roditelji, odgojitelji i skrbnici mogu pružiti podršku kroz zajedničko čitanje, poticanje djetetove pismenosti, postavljanja pitanja i poticanja razgovora o različitim temama. Također je važno stvarati poticajno jezično okruženje u kojem dijete može eksperimentirati s jezikom i izražavati svoje ideje i osjećaje (Buljan Flander, Ćosić, Štimac (2001).

3.2. Uloga slikovnice u razvoju jezika djece predškolske dobi

Slikovnice igraju ključnu ulogu u razvoju jezika djece predškolske dobi. Ova uloga se može analizirati kroz nekoliko aspekata. Slikovnice uvode djecu u nove riječi i izraze koje možda ne čuju u svakodnevnom govoru. Kroz interakciju s različitim pričama, djeca proširuju svoj rječnik i uče nove koncepte. Čitanje slikovnica potiče djecu da pažljivo slušaju i razumiju sadržaj priče. To pomaže u razvoju njihove sposobnosti slušanja i razumijevanja jezika. Također, slikovnice često sadrže ilustracije koje potiču djecu na maštanje i stvaranje vlastitih priča. To pomaže u razvoju njihovih kreativnih sposobnosti i izražavanja. Kroz priče u slikovnicama, djeca uče strukturu naracije – uvod, zaplet, vrhunac i zaključak. Time razvijaju sposobnost prepričavanja događaja i razumijevanja logičnog slijeda događaja. Roditelji i odgojitelji često koriste slikovnice kao alat za interaktivno učenje, postavljajući djeci pitanja o priči, potičući ih da opisuju slike ili da predviđaju što će se dalje dogoditi. Ova vrsta interakcije pomaže djeci da aktivno sudjeluju u procesu učenja jezika. Te iste priče u slikovnicama često uključuju različite emocije i situacije s kojima se djeca mogu poistovjetiti. Kroz identificiranje s likovima i njihovim osjećajima, djeca uče razumijevati i izražavati vlastite emocije. Rana izloženost slikovnicama pomaže u stvaranju pozitivnog stava prema čitanju i knjigama, što može imati dugoročne koristi za akademski uspjeh i kontinuirano učenje (Težak i Prebeg, 2004).

Ukratko, slikovnice su važan alat u razvoju jezika i komunikacijskih vještina kod djece predškolske dobi. Njihova upotreba u ranim godinama može postaviti temelje za uspješno učenje jezika i ljubavi prema čitanju kroz cijeli život.

4. Čitanje i primjena čitanja

Govorne su sposobnosti nužan preduvjet čitalačke sposobnosti i kasnijeg napretka u školi. Mnogobrojna su istraživanja pokazala da redovito čitanje djetetu od njegove druge godine poboljšava djetetov govorni razvoj. No, nije učinkovito jednostavno čitanje u kojem je roditelj samo čitač, a dijete pasivni slušač. Učinkovito zajedničko čitanje oblik je aktivnog poučavanja koje se odvija na određeni način i mijenja tijekom vremena. Mala djece isprva komentiraju pročitano i daju imena slikama koje vide, ali ne mogu prepričati sadržaj. Postupno se njihov govor razvija i mogu sve bolje samostalno prepričati događaj u priči (Čudina-Obradović, 1996).

Primjena čitanja, posebice kod djece predškolske dobi, može se realizirati kroz različite strategije i aktivnosti koje potiču razvoj jezika, kognitivne sposobnosti i ljubav prema knjigama. Da bi se to uspješno realiziralo potrebno je djeci čitati slikovnice svakodnevno te stvoriti rutinu čitanja. Preporuča se stvoriti rutinu čitanja svaki dan u isto vrijeme, poput čitanja prije spavanja. Potrebno je odabrati udobno i mirno mjesto u sobi dnevnog boravka gdje će dijete moći neometano uživati u knjigama. Važno je uskladiti opseg slikovnice ili dužinu priče s djetetovom pažnjom, što bi značilo da s vremenom, kako se pažnja povećava, produžimo vrijeme čitanja. U kutku za čitanje nužna je raznovrsnost materijala, stoga odgojitelji trebaju pažljivo odabrati sadržaje koje će ponuditi djeci. Knjige i slikovnice biraju se prema interesima djece kako bi ih čitanje više zanimalo i motiviralo. U kutić čitanja važno je uključiti razne vrste knjiga i slikovnica, poput bajki, edukativnih knjiga, poezije, knjiga sa slikama i knjiga bez teksta. To pomaže djetetu da istraži različite stilove i teme. Tijekom čitanja slikovnice odgojitelj uključuje dijete u interakciju postavljanjem pitanja o priči kako bi djecu potaknuo na razmišljanje i razgovor. Tome mogu doprinijeti i razne igračke ili lutke za oživljavanje priče i poticanje igre uloga koje će pomoći djeci da bolje razumiju i zapamte priču. Temu priče potrebno je povezati s djetetovim osobnim iskustvom, npr. ako priča govori o parku, odgojitelj će razgovarati s djetetom o njegovim posjetima parku. Potrebno je potaknuti dijete da poveže osjećaje likova u priči sa svojim vlastitim osjećajima. Nakon čitanja priče, odgojitelj može potaknuti dijete na kreativne aktivnosti nakon čitanja, što bi značilo da potakne dijete da nacrtava svoje omiljene likove ili scenu iz priče. Dijete također može osmisliti svoju vlastitu priču inspiriranu pročitanim slikovnicama, ali joj promijeniti početak, kraj ili likove. Čitanjem slikovnica kod djece također razvijamo vještine predčitanja. Za vrijeme ili nakon čitanja slikovnica s djetetom možemo igrati igre koje uključuju rimovanje riječi ili dijeljenje riječi na slogove. Isto tako, djetetu možemo pomoći prepoznati

slova i zvukove kroz igre kao što su traženje slova u okolini ili korištenje kartica sa slovima (Vulić, 2010).

Primjena čitanja na ovakav način pomaže djeci da aktivno sudjeluju u procesu učenja.

4.1. Važnost čitanja

Čitanje je proces *dešifriranja* i razumijevanja pisanog teksta. To je ključna vještina koja omogućava pristup informacijama, učenju i zabavi. Čitanje uključuje prepoznavanje riječi, razumijevanje njihovog značenja i interpretaciju konteksta u kojem se nalaze. Kod djece je upravo čitanje slikovnica prvi korak u razvoju čitalačkih vještina. Slikovnice pomažu djeci da povežu riječi s vizualnim prikazima, olakšavajući razumijevanje i pamćenje. Odrasli često čitaju slikovnice djeci naglas, što dodatno potiče razvoj slušne percepcije i izgovora. Čitanje također razvija kritičko mišljenje, proširuje rječnik i jača sposobnost koncentracije. U konačnici, vještine stečene čitanjem slikovnica postavljaju temelje za uspješno čitanje složenijih tekstova i cjeloživotno učenje. Djeca se služe slikovnicama od najranije dobi. U početku gledaju samo slike te na temelju toga stvaraju sami svoju priču. Vrlo je važno čitati djeci, kako bi kasnije i oni sami znali čitati. Posebnu notu ima interakcija između roditelja ili odgojitelja i djece za vrijeme čitanja. Dijete treba biti uključeno u čitanje slikovnice. Tijekom čitanja djetetu treba postavljati pitanja te razgovarati o slikama u slikovnici. Važno je poticati ga na koncentraciju i slušanje za vrijeme čitanja slikovnice te postavljati dodatna pitanja kako bi ono obraćalo pažnju na detalje. Tijekom čitanja slikovnice važno je biti dobar interpretator kako bi se što bolje dočarala priča. Čitajući, omogućavamo djeci da se sprijatelje s knjigama i da u tome uživaju. Razvijamo vještine početnog čitanja i pisanja, proširujemo razumijevanje jezika, potičemo samopouzdanje te bogatimo dječji rječnik. Važno je da se djecu ne prisiljava na čitanje, ako oni to ne žele. Uz sve aktivnosti koje se provode, treba unijeti i dozu opuštenosti, zabave, vedrine, topline i bliskosti. Djeci treba ponuditi raznolikost te mogućnost da sami odaberu što ih zanima. Tako će kroz zabavu i igru zavoljeti pisanu riječ, kao i čitanje (Pahljina-Reinić, 2010).

Autorica Čudina-Obradović (2003) smatra da je čitanje važno djeci rane i predškolske dobi. Svakodnevnim druženjem djeteta i slikovnice događaju se aktivnosti kao što uživanje u slušanju priče, zajedničko čitanje slikovnice s roditeljem te razgovor i rasprave o pročitanoj tekstu. Važno je da dijete kroz čitanje razumije priče koje su mu ispričane, da uživa u njima te da zna prepričati jednostavnu priču. Također, poželjno je da zna kako se drži knjiga i okreću

listovi te poznaje smjer teksta. Nadalje, postoje i djeca mlađe dobi koja znaju prepoznati slova abecede i napisati svoje ime i prezime te samostalno pročitati jednostavniju slikovnicu. Dijete upoznaje sebe preko slikovnice. Ona se smatra mostom između djeteta i roditelja. Čitajući djetetu od prvih dana, čak i kada dijete ne razumije što mu se čita, stvara se jedan poseban osjećaj bliskosti i povezanosti. Zajedničkim čitanjem, roditelj i dijete se upoznaju. Na taj način, roditelj uočava djetetove interese i načine razmišljanja, dok se kod najmlađih budi osjećaj ugone, sigurnosti i povjerenja. Zajedničko iskustvo čitanja ima mnogo dobrobiti koje pomažu njegovom fizičkom rastu te socijalnom i emocionalnom razvoju (Stričević, 2006). Zašto je važno čitati djetetu slikovnice? Stvara se posebna bliskost između čitatelja i djeteta. Naime, tako dijete zadovoljava svoje potrebe za sigurnošću, pažnjom, ljubavi i uvažavanjem. Slikovnice mu pomažu da započne razgovor s roditeljem i podijeli ono što ga muči te traži dodatne informacije. Kroz iskustva likova u slikovnicama, dijete upoznaje različite emocije i uči razlikovati prihvatljive od neprihvatljivih načina izražavanja emocija. Osim toga, uči razlikovati dobre i loše likove. Postupci likova iz slikovnice pomažu djetetu da uvidi različitosti, nauči pravila ponašanja te ih tako usvoji i prihvati. Dok se djetetu čita slikovnica, ono razvija vještinu aktivnog slušanja, vidnog opažanja i pamćenja. Prepričavanje pročitanog teksta kod djeteta potiče razvoj dugoročnog pamćenja. Razgovorom i raspravom o pročitanom tekstu, potiču se misaone operacije predviđanja, zaključivanja te se razvija logičko razmišljanje. Dijete čitanjem slikovnice upoznaje i uči socijalne i moralne norme te socijalne odnose i uloge. Primarni cilj čitanja djeci je da zavole pisanu riječ i čitanje. Kroz igru i zajedničko čitanje lakše će usvojiti mnogobrojne vještine te će biti pripremljeni za učenje i uvježbavanje tehnike čitanja u budućnosti. Čitajući omogućujemo djetetu da slušanjem priče i zajedničkim listanjem slikovnice ima aktivnu ulogu kao slušatelj te da nauči čitati (Težak, 2004).

4.2. Poticajno čitanje

Poticajno čitanje ima oblik razgovora u kojem se faze čitanja izmjenjuju s fazama razgovora o slikama i tekstu, a razgovor postaje sve složeniji i bogatiji. Čudina-Obradović (1996) spominje sljedeća načela poticajnog čitanja djetetu:

1. Korisnije je aktivno sudjelovanje djeteta nego pasivno slušanje (bolje je djetetu postavljati pitanja nego od njega tražiti da mirno sluša ili da pokazuje na slici).
2. Govor roditelja mora sadržavati više od samog teksta (mora potaknuti dječji govor i reagirati na njega proširenjem, objašnjenjem, davanjem primjera, ispravljanjem i pohvalom).

3. Zahtjevi za samostalnim govorom djeteta postupno se povećavaju: zahtijeva se sve veća samostalnost i sve složeniji oblici izražavanja.

To je proces koji ima za cilj potaknuti interes djece za čitanjem, razviti njihove čitalačke vještine te potaknuti razumijevanje i uživanje u knjigama. Evo nekoliko ključnih aspekata i strategija poticajnog čitanja:

- raznolikost materijala za čitanje: važno je osigurati raznolikost knjiga, slikovnica i drugih materijala prilagođenih dječjoj dobi i interesima. To može uključivati priče, poeziju, informativne knjige i slikovnice;
- interaktivno čitanje: aktivno uključivanje djece tijekom čitanja kroz postavljanje pitanja, poticanje na razgovor o priči, predviđanje radnje i povezivanje s vlastitim iskustvima;
- modeliranje čitanja: odrasli mogu djeci pokazati primjer kako uživati u čitanju čitajući im naglas, pokazujući entuzijazam i angažman;
- stvaranje poticajnog okruženja: okružiti djecu knjigama i čitateljskim materijalima te poticati slobodan pristup knjigama i čitanju;
- poticanje mašte i kreativnosti: čitanje priča koje potiču maštu, izmišljanje novih krajeva priče ili likova, te aktivnosti poput crtanja ili pisanja vlastitih priča;
- povezivanje čitanja sa svakodnevnim životom: povezivanje tema i situacija iz knjiga s stvarnim životnim iskustvima djece kako bi razumjeli važnost čitanja te samu primjenu čitanja;
- podrška i poticanje: ohrabrivanje djece da samostalno čitaju, istražuju različite žanrove i teme te razvijaju svoj osobni interes za čitanje (Pečjak i Gradišar, 2004).

4.3. Dijaloško čitanje

Dijaloško čitanje je interaktivna tehnika čitanja koja uključuje aktivno sudjelovanje djeteta u procesu čitanja s ciljem poboljšanja jezičnih vještina i razumijevanja priče. Ova metoda se koristi posebno kod djece predškolske dobi, a temelji se na ideji da djeca najbolje uče kada su aktivno uključena i kada imaju priliku za dijalog s odraslom osobom koja čita. Kada sudjeluje u interakciji, djetetu se pruža prilika da iznese svoje misli i razmišljanja te postavi pitanja koja ga zanimaju na temelju pročitano. Kod zajedničkog čitanja važno je da dijete gleda u slikovnicu, prati tijek priče, gleda slike i slova. Kod dijaloškog čitanja čitač mora biti aktivan, razgovarati s djetetom o priči i slikama, poticati dijete na razgovor,

postavljati pitanja, komentirati, dopustiti djetetu da govori. Razgovor prije, za vrijeme i nakon čitanja je koristan ne samo za bogaćenje rječnika i razvijanje načina izražavanja, već i kod razjašnjenja moralnih dvojbi i usvajanja moralnog i dobrog ponašanja (Pikula, 2013). Za vrijeme dijaloškog čitanja, roditelji ili odgojitelji postavljaju djetetu otvorena pitanja koja potiču dijete da razmišlja i odgovara. Na primjer, umjesto da pitaju *Što je ovo?* (pokazujući na sliku psa), mogu pitati *Što misliš, što pas radi?*. Kada dijete odgovori, odrasla osoba proširuje odgovor dodajući dodatne informacije ili objašnjenja. Na primjer, ako dijete kaže *Pas spava*, odrasla osoba može dodati *Da, pas spava ispod drveta jer je umoran nakon što je cijeli dan trčao*. Djeca se potiču da predviđaju što će se dogoditi dalje u priči. Ovo im pomaže da razviju vještine kritičkog razmišljanja i razumijevanja priče. Odrasli mogu povezati dijelove priče s djetetovim osobnim iskustvima, što pomaže u boljem razumijevanju i zadržavanju informacija. Na primjer, možemo pitati dijete *Sjećaš li se kada smo išli u zoološki vrt? Što si vidio tamo?*. Također, koristeći rekvizite, poput igračaka ili geste, odrasli mogu učiniti priču vizualno i fizički zanimljivijom, što pomaže djeci da bolje razumiju i zapamte priču (Hrkač, 2015).

4.3.1. Prednosti dijaloškog čitanja

Dijaloškim čitanjem uvodimo djecu u nove riječi i izraze kroz kontekstualno učenje. Na taj način djeca uče kako se priče strukturiraju te kako prepričavati priče logičnim redoslijedom. Aktivno sudjelovanje u čitanju slikovnice poboljšava razumijevanje i trajno zadržavanje informacija. Kroz interakciju s odraslim osobama, djeca uče socijalne vještine poput slušanja, postavljanja pitanja i vođenja razgovora. Dijaloško čitanje čini čitanje zabavnijim i interaktivnijim, što može potaknuti trajnu ljubav prema knjigama i čitanju. (Hrkač, 2015).

4.3.2. Primjena dijaloškog čitanja

Prema Matijević (2008), dijaloško čitanje može se primijeniti na bilo koju slikovnicu ili dječju knjigu. Ključ je u tome da odrasla osoba bude aktivno uključena, strpljiva i da potiče dijete na sudjelovanje, stvarajući pozitivno i podržavajuće okruženje za učenje. Kroz dijaloško čitanje, djeca ne samo da poboljšavaju svoje jezične vještine, već također razvijaju samopouzdanje u komuniciranju i izražavanju svojih misli, osjećaja i ideja.

5. Aktivnosti čitanja slikovnica

Aktivnosti čitanja slikovnica provodila sam dva puta tjedno u razdoblju od sveukupno tri tjedna na istom uzorku djece. Uzorak s kojim sam radila je desetero djece predškolske dobi iz starije odgojno-obrazovna skupine, odnosno sva djeca su ove godine predškolski obveznici. Radi se o šest djevojčica te četiri dječaka. Slikovnice koje sam čitala djeci odabrala sam prema interesima djece, odlučila sam se za one koje su djeci bliske i razumljive, s kojima se mogu poistovjetiti te čiju poruku mogu jasno razumjeti.

Slikovnice koje smo čitali su sljedeće:

1. *Maca Papučarica* (Ela Peroci);
2. *Velika tvornica riječi* (Agnes de Lestrade);
3. *Ježeva kućica* (Branko Ćopić);
4. *Mrav dobra srca* (Pavao Štalter, Aleksandar Marks);
5. *Elmer* (David McKee);
6. *Cvrčak i mrav* (Jean de La Fontaine).

Nakon, te za vrijeme svakog čitanja slikovnice, s djecom sam o istoj razgovarala na isti način. Prije nego sam krenula u aktivnosti, jasno sam odredila ciljeve koje čitajući slikovnice želim postići.

Ciljevi provođenja ovih aktivnosti su:

- jezični razvoj: proširiti rječnik, gramatičke strukture i izgovor, omogućiti djeci da bolje razumiju i koriste jezik,
- razumijevanje teksta i slikovnog sadržaja: pomoći djeci da povežu tekst s ilustracijama, što će im olakšati razumijevanje priče i potaknuti pamćenje,
- poticanje kognitivnog razvoja: pomoći djeci razviti sposobnost logičkog razmišljanja, rješavanja problema i razumijevanja uzroka i posljedica kroz priče,
- razvoj mašte i kreativnosti: odabirom slikovnica bogatih ilustracija potaknuti dječju maštu i kreativno razmišljanje,
- stvaranje pozitivnog stava prema čitanju: odabirom zanimljivih slikovnica potaknuti i stvoriti ljubav prema čitanju i knjigama od rane dobi,
- učenje životnih lekcija: odabrane slikovnice nose moralne poruke i pouke koje pomažu djeci da razumiju društvene i emocionalne koncepte,

- jačanje emocionalnih veza: čitanjem slikovnica jačati emocionalne veze između djeteta i odgojiteljice te pružiti djetetu osjećaj sigurnosti i ljubavi,
- poboljšanje koncentracije i pažnje: čitanjem slikovnica pomoći djeci da razviju bolju koncentraciju i pažnju,
- kulturna i društvena svijest: čitanjem slikovnica upoznati djecu s društvenim normama i tradicijama, poučiti ih domoljublju te proširiti njihovo razumijevanje svijeta oko sebe,
- stimulacija rane pismenosti: kroz aktivnosti čitanja djeci potaknuti djecu da prepoznaju riječi i slova, što je važan korak prema samostalnom čitanju i pisanju.

Rezultati ovog istraživanja pokazali su da se djeci najviše sviđela slikovnica *Elmer*, autora Davida McKeey-a. *Elmer* se bavi temom prihvaćanja različitosti i važnosti individualnosti što potiče na razgovor i razmišljanje o društvenim temama. Djeci se tematika te slikovnice najviše sviđela, kao i činjenica da su se djeca lako poistovjetila sa šarenim slonićem Elmerom.

5.1. Aktivnost čitanja slikovnice *Maca Papučarica* (Ela Peroci)

Djecu sam pozvala oko sebe u krug u našem kutiću čitanja, umirila ih pjesmicom *Maca i djeca* te upitala djecu što misle, koju ćemo slikovnicu danas čitati. Većina djece je zaključila upravo da će biti slikovnica o maci zbog pjesmice koju smo pjevali te naslovne stranice slikovnice koju sam držala u rukama. Dječak J. R. (7) rekao je da bi želio naučiti prestu poput mace te je oponašao pređenje. Na to sam ga upitala što misli, zašto maca prede. Odgovorio je *Maca prede kad je sretna i kad dobije puno toplog mlijeka*. Djecu sam uvela u temu razgovorom o pospremanju vlastitih stvari i igračaka kod kuće i u vrtiću. Djevojčica N. K. (6) podijelila je s nama da majka doma umjesto nje sprema igračke, dok je većina djece rekla da sami spremaju igračke. Krenula sam čitati slikovnicu na način da su djeca cijelo vrijeme mogla gledati slike te pratiti tekst. Dječak S. K. (6) je već na samom početku čitanja bio zaintrigiran crvenim i plavim papučama u priči te je rekao da su te boje sigurno zbog hrvatske zastave. Pohvalila sam ga što je to primijetio te potvrdila da je sigurno zbog toga. Dječak se u tom trenutku osjećao važnim. Djeca su pažljivo slušala te nisu htjela ometati odgojiteljicu za vrijeme čitanja slikovnice. Nekoliko puta sam za vrijeme čitanja zastala i postavila djeci potpitanja. Po završetku čitanja slikovnice, nastao je muk. Djeca su šutjela i gledala se, dok se djevojčica koja je rekla da majka sprema igračke umjesto nje tiho smijuljala prekrivajući usta rukama. Djevojčica L. K. (7) ju je pogledala i povikala *Doći će ti Maca Papučarica!* Nakon čitanja sam krenula u razgovor s djecom pitanjem *Što mislite, zašto je*

Maca Papučarica djeci uzela papuče? Djeci je bilo vrlo lako zaključiti da zbog toga što nisu bile pospremljene. Djevojčica K. V. (7) ispričala je drugoj djeci kako je i njoj jednom došla Maca Papučarica i odnijela sve igračke na tavan jer nisu bile pospremljene. Kroz razgovor s djecom, došli smo do zaključka da nakon svake igre igračke trebamo pospremiti na svoje mjesto, isto kao i svoju odjeću i obuću moramo odložiti na predviđeno mjesto; vješalicu, ormarić za cipele. Moramo paziti na svoje stvari jer bismo ih mogli izgubiti. Po završetku aktivnosti djecu sam zamolila da zažmire i zamisle da su oni Maca Papučarica. Upitala sam ih što bi oni uzimali djeci. Dječak T. L. (6) koji jako voli crtati rekao je da bi on uzimao flomastere, pogotovo one plave boje. Bilo je tu raznih odgovora: od igračaka, kućnih ljubimaca, ali najviše se djece složilo oko slatkiša. Tom igrom smo završili aktivnost.

Ova slikovnica bogata je raznim opisima, radnjama i dijalozima, što pomaže djeci da usvoje nove riječi i izraze. U njoj se koriste razne jezične strukture koje pomažu djeci bolje razumjeti gramatiku i sintaksu kroz kontekst. Priča prati jednostavnu, ali zanimljivu radnju koja pomaže djeci da razviju osjećaj za narativnu sekvencu. Kroz avanture Mace Papučarice djeca uče o uzročno-posljedičnim vezama, što je ključno za razumijevanje priča i događaja. *Maca Papučarica* prenosi važne životne lekcije o odgovornosti i urednosti, što potiče djecu na razmišljanje i raspravu. Kroz priču o prikupljanju papuča, djeca uče o važnosti brige za svoje stvari te održavanju reda.

5.2. Aktivnost čitanja slikovnice *Velika tvornica riječi* (Agnes de Lestrade)

Prije same aktivnosti čitanja slikovnice, rekla sam djeci neka sjednu na tepih, zažmire i zamisle da ne govore. Upitala sam ih kako bi se izražavala da riječi ne postoje. Djeci je moje pitanje isprva bilo smiješno, no dobila sam vrlo domišljate odgovore. Djeca bi se izražavala rukama i nogama, pogledima... Za vrijeme čitanja slikovnice postavljala sam im pitanja poput *Koje riječi biste vi kupili da imate novaca?, Što mislite, zašto su neke riječi skuplje od drugih?, Koje su to riječi koje su skuplje od drugih?* Djeca su izgovarala razne riječi, od *mama, bombon, prijatelj, brat*, sve dok djevojčica L. K. (7) nije rekla da misli da bi najskuplje riječi bile one četiri čarobne. Na moj upit zašto to misli, odgovorila je da su to riječi koje ponekad ne želimo izgovoriti prijateljima kad su ljuti. Zaključili smo da su to najskuplje riječi, ali isto tako da bismo te riječi svi trebali imati u našem rječniku. Za kraj aktivnosti izradili smo plakat sa skupim i jeftinim riječima koje su djeca sama smišljala i pisala.

Kroz ovu slikovnicu djeca su se upoznala s konceptom vrijednosti riječi te su naučila nove riječi koje su važne za izražavanje osjećaja. Jezik u ovoj slikovnici je bogat i poetičan, što pomaže djeci da prošire svoj rječnik i lakše razumiju različite stilove izražavanja. Priča ima jasan slijed događaja što olakšava djeci da razviju osjećaj za narativnu strukturu. Kroz avanturu glavnih likova, djeca uče o uzročno-posljedičnim vezama, osjećajima i važnosti izražavanja. Ova slikovnica bavi se temama ljubavi, prijateljstva i komunikacije te time potiče na razgovor o osjećajima i međuljudskim odnosima. Slikovnica uči djecu da su osjećaji važni i da ih možemo izraziti čak i sa malim brojem riječi, što razvija emocionalnu inteligenciju i empatiju.

5.3. Aktivnost čitanja slikovnice *Ježeva kućica* (Branko Ćopić)

Okupila sam djecu u zajednički krug te smo igrali igru s pjevanjem *Boc boc iglicama*. Djeca su već bila upoznata s tom igrom i njenim pravilima. Nakon igre, zamolila sam ih da se sad umire i sjednu na tepih. Započela sam razgovor o ježu i njegovom izgledu te karakteristikama. Djeca su nabrojala i ježeve šumske prijatelje. Zatim sam ih zamolila da poslušaju priču o Ježurki Ježiću i njegovim prijateljima. Krenula sam s čitanjem slikovnice pritom pazeći na intonaciju i glasnoću glasa. Za vrijeme čitanja, djeci sam postavljala potpitanja i pozivala ih u interakciju. Nakon čitanja slikovnice upitala sam ih koji lik im se najviše svidio i zašto. Razgovarali smo o tome zbog čega Ježurko Ježić toliko voli i cijeni svoj dom, te su djeca rekla kako ona isto vole svoj dom. Djeca su izvukla poruku da trebamo biti skromni te ono što imamo cijiniti i voljeti najviše na svijetu. Na kraju sam djeci podijelila glinamol i čačkalice te je svako dijete izradilo svog Ježurka Ježića.

U slikovnici *Ježeva kućica* autor koristi raznolik i bogat spektar riječi koji djeci omogućava da prošire svoje jezične horizonte. Upoznaje ih s novim riječima i izražajima koji nisu svakodnevni. Priča je pisana u stihu, a to pomaže djeci da razviju osjećaj za ritam i melodiju jezika. Rima i ritam olakšavaju pamćenje i potiču interes za jezik. Kroz dijaloge između raznih životinja, djeca uče kako se konstruiraju razgovori, što doprinosi razvoju komunikacijskih vještina. Također uče o različitim tonovima govora i kako izražavati osjećaje kroz dijalog. Autor koristi bogate opise prirode i likova, što kod djece razvija sposobnost vizualizacije i opisivanja. To im pomaže u razvoju narativnih vještina i sposobnosti izražavanja. Kod moralne pouke priče djeca uče o etičkim vrijednostima i društvenim normama, što doprinosi njihovom socio-emocionalnom razvoju i sposobnosti da verbaliziraju

svoje misli o važnim temama. Isto tako, ilustracije u slikovnici pružaju vizualne poticaje koji pomažu djeci da povežu riječi s vizualnim elementima, što je posebno korisno za mlađu djecu koja još uvijek razvijaju svoje vještine čitanja.

5.4. Aktivnost čitanja slikovnice *Mrav dobra srca* (Pavao Štalter, Aleksandar Marks)

Nakon što sam okupila djecu oko sebe, te nakon što smo se udobno smjestili u naš kutić čitanja, pokazala sam djeci fotografiju mrava. Potaknula sam ih na razmišljanje što znaju u životu mrava. *Mravi su vrijedni*, zaključila je V. S. (6). J. P. (7) rekao je: *Mravi su prijatelji. Uvijek jedan drugom pomažu nositi mrvicu kruha*. Tom rečenicom započela sam čitanje slikovnice. Za vrijeme čitanja slikovnice djecu sam poticala na interakciju postavljanjem potpitanja, npr. *Što mislite, gdje je mrav i zašto se nije pojavio tog jutra na poslu? Što mislite, zašto je otac otjerao gladnog cvrčka s kućnog praga? Što biste vi napravili da ste cvrčak?* Po završetku čitanja djeca su shvatila da je tema slikovnice prijateljstvo i sloga. Razgovarali smo o tome koliko njima prijatelji znače u životu i kako je uz prijatelje iz vrtića sve lakše. Zaključili su da su i oni poput mravinjaka te da zajedno djeluju kao jedna cjelina. Djevojčica V. K. (7) primijetila je rimu u slikovnici te priznala da joj je to bio najzabavniji dio čitanja. I sama je počela smišljati riječi koje se rimuju. Za kraj aktivnosti sam zamolila djecu da zažmire i zamisle svoj najboljeg prijatelja, bez da kažu koga su zamislili. Svako dijete trebalo je reći samo jednu riječ koja opisuje odabranog prijatelja. Neki od odgovora koje sam dobila bili su: *ljubav, volim, sreća, osmijeh, dijeljenje*.

Ova slikovnica sadrži bogat i raznovrstan spektar riječi koji pomaže djeci da prošire svoj rječnik. Susretanjem s novim riječima i izrazima djeca obogaćuju svoje jezične sposobnosti. Kroz radnju i situacije u priči, djeca uče razumjeti značenje riječi i izraza kroz kontekst, a to je važna vještina koja pomaže u čitanju i razumijevanju novih tekstova. Priča ima jasan početak, sredinu i kraj, što pomaže djeci razumjeti strukturu narativa. Kroz praćenje radnje djeca uče graditi priče i povezivati događaje. Dijalozi među likovima pomažu djeci da nauče kako se vodi razgovor, kako se postavljaju pitanja i odgovara na njih. Također uče o tonovima i emocijama koje se prenose govorom. Zahvaljujući moralnim porukama priče, djeca imaju priliku učiti i o važnosti dobrote, nesebičnosti i pomaganja drugima. Ove teme

potiču djecu da verbaliziraju svoje misli i osjećaje o etičkim pitanjima, što doprinosi njihovom socio-emocionalnom razvoju.

5.5. Aktivnost čitanja slikovnice *Elmer* (David McKee)

Prije nego što sam krenula čitati slikovnicu, djeci sam donijela jednu veliku kutiju punu igračkica. Unutra je bilo svakakvih igračkica, od drvenih, plišanih, plastičnih, gumenih... Sve igračkice su bile crne, bijele ili sive boje, osim jedne igračkice – slonića. Taj slonić bio je sačinjen od različitih tkanina različite boje. Zamolila sam djecu da dobro promotre igračkice te da odaberu onu koja im se najviše sviđa. Neka djeca su malo zastala, gledala i razmišljala, dok je ostatak djece odmah prigrlilo tog slonića. Upitala sam djecu koja su odabrala šarenog slonića, zašto im se on baš najviše sviđa. *Zato što je šaren*, rekao je dječak P. S. (6). *Sviđaju mi se njegove boje*, uskliknula je djevojčica S. K. (7). *Zato jer nije isti kao ostale igračkice u kutiji*, bio je zaključak dječaka I. S. (7). Tada sam okupila djecu oko sebe te krenula čitati slikovnicu. Aktivno sam uključivala djecu u čitanje te ih poticala na razmišljanje pitanjima *Zašto drugi slonovi u krdu toliko vole Elmera?*, *Što mislite, zašto Elmer želi promijeniti svoj izgled?* *Tko pomaže Elmeru da povjeruje da je bio poseban baš takav kakav je bio?* *Zašto?*, *Biste li vi voljeli imati Elmera za prijatelja?*, *Biste li radije bili sivi ili šareni slonić?* *Zašto?*... Djeci se ova slikovnica posebice dojmila. Svi bi htjeli da Elmer bude baš njihov prijatelj jer je vedar, veseo i pozitivan. Svojim smijehom i spačkama bi ih svakodnevno uveseljavao, posebice na dane kad bi djeca bila tužna. Izvukli smo kao zaključak da slonića Elmer njegovi prijatelji slonovi vole baš zbog njegovih razlika, a ne usprkos njima. To je ipak ono što svi mi kao ljudi želimo; da budemo prihvaćeni i voljeni baš onakvi kakvi jesmo. Dječak P. S. (6) nije znao što je to *krdo* pa samo razgovorom i primjerima obogatili njegovo znanje i rječnik. Kao završnu aktivnosti, djeci sam podijelila papire te je svatko imao priliku nacrtati svog zamišljenog prijatelja slonića Elmera, a te smo radove na kraju izvjesili na pano. Djeca su bila oduševljena te danima poslije još spominjala Elmera.

Kroz ovu slikovnicu, djeca su naučila nove riječi koje opisuju boje, oblike i osobine (npr. šaren, kvadratni, različit). Tekst ove slikovnice je jednostavan, ali bogat opisima, što pomaže djeci da prošire svoj rječnik i bolje razumiju jezične strukture. Priča ima jasan slijed događaja koji je pomogao djeci da razviju osjećaj za narativnu strukturu, a kroz Elmerove avanture djeca uče o uzročno-posljedičnim vezama i razvijaju vještine predviđanja i

zaključivanja. *Elmer* se bavi temom prihvaćanja različitosti i važnosti individualnosti što potiče na razgovor i razmišljanje o društvenim temama. Kroz razgovor o Elmerovoj jedinstvenosti, djeca mogu razviti bolje razumijevanje i poštovanje prema sebi i drugima.

5.6. Aktivnost čitanja slikovnice *Cvrčak i mrav* (Jean de La Fontaine)

Okupila sam djecu u našem kutku za čitanje u sobi dnevnog boravka te ih uvela u aktivnost pokazujući im izrađene lutkice na štapu: cvrčka i mrava. Prije toga sam opremila i dramski centar kako bi djeca nakon čitanja slikovnice mogla sama osmisliti svoju predstavu. Čitajući *Cvrčka i mrava* nekoliko puta sam zastala i priupitala djecu sljedeća pitanja: *Što mislite, zašto cvrčak naporno radi tijekom ljeta?, Biste li vi radije bili cvrčak ili mrav?* Većina djece se složila da bi radije bili cvrčak jer je on cijelo ljeto odmarao i igrao se s prijateljima. No, kada smo došli do kraja sa čitanjem, djeca su ubrzo promijenila mišljenje. Priupitala sam ih zbog čega te dobila vrlo bistre i mudre odgovore. Djeci nije bilo potrebno puno vremena da zakluče da je mrav bio u pravu i da bi radije bili mravi. Pitala sam ih koji lik im se svidio, odnosno koji nije. Djeca su stala na stranu mrava, dok su za cvrčka rekla da se trebao pobrinuti za hranu te da nije smio cijelo ljeto ljenčariti. Djevojčica N. K. (6) zaključila je da je u redu malo ljenčariti i igrati se s prijateljima, ali da ponekad treba slušati i druge. Djecu sam zamolila da mi kažu bi li ona prihvatila cvrčka u svoj dom ili bi ga ostavila promrzloga vani da se snalazi sam. Samo jedna djevojčica, L. B. (7) rekla je da ne bi pustila cvrčka u kuću jer se smijao mravu što naporno radi. Druga djeca su pokazala empatiju te se smilovala cvrčku uz uvjet da će se zaista promijeniti. Na kraju smo došli do poruke da trebamo jedni drugima pomagati, slagati se i biti dobri prijatelji. Kao završnu aktivnost sam djeci ponudila lutkice te ih pustila da sama odigraju svoju predstavu *Cvrčak i mrav*, uživljavajući se u uloge te iznoseći svoje vlastite stavove i osjećaje.

U ovoj slikovnici se koriste različite riječi koje su povezane s prirodom, radom, lijenošću i pripremama za zimu, čime se proširuje dječji rječnik. Susretanjem s novim riječima djeca obogaćuju svoje jezične sposobnosti. Kroz radnju i interakcije između likova cvrčka i mrava djeca uče razumjeti značenje riječi i fraza kroz kontekst. To potiče razvoj vještina čitanja s razumijevanjem. Priča ima jasnu strukturu s uvodom, zapletom, vrhuncem i zaključkom. Praćenjem ove strukture, djeca shvaćaju kako se grade priče i kako se događaji logično povezuju. Dijalozi između cvrčka i mrava pomažu djeci da nauče kako se vodi razgovor, kako se postavljaju pitanja te kako se na njih odgovara. Ovi dijalozi također

pokazuju kako se govorom mogu prenijeti različiti osjećaji i tonovi. Priča nosi snažnu moralnu pouku o važnosti rada i pripreme za budućnost. Rasprava o ovim temama potiče djecu da verbaliziraju svoje misli i osjećaje o etičkim pitanjima, čime se doprinosi njihovom socio-emocionalnom razvoju. Ilustracije u slikovnici pomažu djeci da bolje razumiju priču i povežu riječi s vizualnim elementima. To je posebno od važnosti za mlađu djecu koja još uvijek razvijaju svoje vještine čitanja. Slikovnica sadrži elemente ritma i rime, a to dodatno pomaže djeci da razviju osjećaj za zvučnu strukturu jezika. Rime i ritmovi olakšavaju pamćenje i čine učenje zabavnijim. Kroz identifikaciju s likovima i njihovim osjećajima, djeca razvijaju empatiju i sposobnost razumijevanja tuđih perspektiva, što je važan aspekt jezičnog i emocionalnog razvoja. Sama priča potiče djecu na kritičko razmišljanje o temama poput rada, odgovornosti i zajedništva. Rasprava o ponašanju cvrčka i mrava pomaže djeci da razviju sposobnost analiziranja i donošenja zaključaka.

6. Zaključak

Slikovnice igraju ključnu ulogu u razvoju jezika kod djece. One pružaju bogat izvor riječi i konteksta kroz slikovite prikaze i tekstualne narative, što pomaže djeci u usvajanju riječi i razumijevanju njihovog značenja. Kroz interakciju sa slikovnicama, djeca uče kako se jezik koristi za izražavanje misli, osjećaja i ideja. One potiču bogaćenje i razvoj rječnika, gramatike i sintakse te omogućuju djeci da prepoznaju i primjene fonološke obrasce. Pored toga, slikovnice često uključuju ponavljanje i rimovanje što dodatno jača fonološku svijest. Slikovnice također igraju važnu ulogu u razvoju narativnih vještina jer djeca uče kako se priče strukturiraju i razvijaju. Kroz slušanje i čitanje priča djeca stječu osjećaj za narativnu sekvencu, uzročno-posljedične veze i likove. Ove vještine su ključne za kasnije čitalačke i vještine pisanja. Osim jezičnog razvoja, slikovnice potiču i kognitivni razvoj jer djeca uče povezivati slike sa tekstom, a to poboljšava njihove sposobnosti prepoznavanja i razumijevanja vizualnih informacija. Slikovnice su neophodan alat u ranom obrazovanju jer obogaćuju jezični, kognitivni i emocionalni razvoj djece, potičući ih na aktivno učenje i istraživanje svijeta kroz riječi i slike. Od aktivnosti koje smo imali, djeci se najviše svidjela aktivnost čitanja slikovnice *Elmer*, autora Davida McKee-ja. Upravo temu koju obrađuje ta slikovnica djeca jako vole. Važno je učiti djecu da budu ono što jesu i da se ne srame sebe i svoje osobnosti. Isto tako je jednako važno prihvaćati i poštovati druge, bez obzira na sličnosti i različitosti koje među nama postoje. Djeca su se na osobnoj razini mogla povezati sa slonićem Elmerom, odnosno mogla su se poistovjetiti sa njime. Isto tako, djecu je privukla

ta slonićeva pozitivna energija i puno šarenih boja. To je slikovnica o kojoj su djeca danima pričala.

Literatura

1. Batinić, Š., Majhut, B. (2001). *Od slikovnjaka do vragobe*, Hrvatske slikovnice do 1945. godine. Zagreb: Hrvatski školski muzej.
2. Bloom, L. (1993). *The transition from Infancy to Language: Acquiring the Power of Expression*. Cambridge: Cambridge University Press.
3. Buljan Flander, G., Ćosić I., Štimac D. (2001). *Dijete i jezik: Govorni i jezični razvoj djeteta od rođenja do šeste godine života*. Zagreb: Korak po korak.
4. Centner, S. (2007). *Kako zavoljeti knjigu i čitanje*. Đakovo: Tempo.
5. Clark, E.V. (2009). *First lanuage Acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.
6. Crnković, M., Težak, D. (2002). *Povijest hrvatske dječje književnosti od početka do 1955. godine*. Zagreb: Znanje.
7. Čačko, P. (2000). *Slikovnica, njezina definicija i funkcije*. U: Javor, R. (2000) Kakva je knjiga slikovnica. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, str. 12-17.
8. Čopić, B. (2015). *Ježeva kućica*. Naša djeca.
9. Čudina Obradović, M. (2003). *Potpora roditeljstvu: izazovi i mogućnosti*. Učiteljska akademija Sveučilišta u Zagrebu.
10. Čudina-Obradović, M. (2002). *Čitanje prije škole*. Priručnik za roditelje i odgojitelje. Zagreb: Školska knjiga.
11. Čudina-Obradović, M., Andrić, V. (1996). *Psihologija odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Školska knjiga.
12. De la Fontaine, J. (2020). *Cvrčak i mrav*. Naklada Uliks d.o.o.
13. De Lestrade, A. (2013). *Velika tvornica riječi*. Artresor naklada.
14. Hlevnjak, B. (2000). *Slikovnica, njezina definicija i funkcija*. U: Javor, R. (2000) Kakva je knjiga slikovnica. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
15. Hrkač, G. (2015). *Dijaloško čitanje i razvoj jezičnih vještina djece*. Suvremena psihologija.
16. Javor, R. (1997). *Dječja knjiga u Hrvatskoj danas: teme i problemi: zbornik*. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.
17. Kos-Paliska, V. (1997). *Likovni govor slikovnice*. U: Javor, R. (1997) Dječja knjiga u Hrvatskoj danas. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba, str. 88-93.
18. Lončarić, M. (2018). *Slikovnice kao poticaj dječjem govorno-jezičnom razvoju*. Obiteljska medicina.

19. Marchini, T. (2011) *9 Factors That Make A Picture Book Successful*. Dostupno na <https://tracymarchini.com/2011/02/14/9-factors-that-make-a-picture-booksuccessful/>
Pristupljeno: 2. svibnja 2024.
20. Matijević, M. (2008). *Dijaloško čitanje u praksi osnovne škole*. Nastava i vaspitanje.
21. McKee, D. (2007). *Elmer*. Grantham book services.
22. Pahljina-Reinić (2010). *Zašto je važno čitati djeci: Utjecaj čitanja na razvoj djeteta*. Zagreb: Profil.
23. Pečjak, S., Gradišar, A. (2003). *Poticajno čitanje i pisanje u razredu*. Zagreb: Profil.
24. Peroci, E. (2014). *Maca Papučarica*. Mozaik knjiga.
25. Pikula, N (2013). *Dijaloško čitanje: Metodologija i primjena u odgojno-obrazovnoj praksi*. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
26. Posilović, A. (1986). *Kutić slikovnica*. Zagreb: Savez društva Naša djeca SR Hrvatske.
27. Stričević, I. (2006). *Čitajmo im od najranije dobi*. Hrvatsko knjižničarsko društvo: Komisija za knjižnične usluge za djecu i mladež. Zagreb.
28. Stričević, I. (2007). *Rana pismenost u kontekstu ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje*. *Dijete i društvo: časopis za promicanje prava djeteta* 9, 1: 49 – 61.
29. Štalter, P., Marks A. (2018). *Mrav dobra srca*. Udruga Dušan Vukotić.
30. Težak, D., Prebeg, I. (2004). *Slikovnica – mala knjiga za velike riječi*. Zagreb: Školska knjiga.
31. Vizek Vidović, V., Hrabar, D. (1999). *Čitajmo djeci za laku noć: Priručnik za odgojitelje i roditelje djece predškolske dobi*. Zagreb: USIP.
32. Vulić, R. (2010). *Metode čitanja i poučavanja čitanja*. Zagreb: Školska knjiga.
33. Zalar, D., Boštjančić, M., Schlosser, V. (2008). *Slikovnica i dijete: Kritička metodička bilježnica 1*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.

Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)